

Fra Helvedes blækhuis

C.S.LEWIS

Kommentarer af Louis Nielsen

Kristent Perspektiv 2012 – 2

Brev 4 - Om bønnens kamp i den kristne

Vi gennemgår brev nr. 4 i C. S. Lewis' Fra Helvedes Blækhuis.

Bøn er et tema, som ofte optager C.S. Lewis, og brev IV i "Fra Helvedes Blækhuis" er et af hans meget vigtige indlæg om bøn.

Mange af os, bestemt også undertegnede, må erkende, at der er meget i bønnens landskab, vi dårligt nok kender. Vi vil læse dette brev med et åbent sind og med en stille bøn om, at vi gennem det må lære at bede. Det ironiske i situationen er, at Helvede nogen gange ser klarere, end vi gør. Fangegarn opfatter emnet "bøn" som "pinligt" at skrive om. Hvorfor?

Set fra Helvedes synsvinkel er bøn pinlig, fordi Helvede lider mange nederlag, når mennesker beder. Men Fangegarn skal ikke altid tages for pålydende. Han betjener sig af en bestemt spydig retorik, fuld af ironi og sarkasme.

Bøn giver ofte os kristne dårlig samvittighed, dels fordi vi føler, at vi beder for lidt, dels fordi vi måske beder i vantro og selvisk, og så savner vi ofte svar på bøn, og det igen giver os en række anfægtelser. Altsammen bliver det så meget mørkere, når vi husker på den frimodighed, Det Nye Testamente, herunder ikke mindst Jesus taler om bøn.

Andre taler måske ofte om sejrende bøn, men desværre også nogen gange uden af frugterne heraf er åbenlyse i deres liv. Jo bøn kan også være pinlig for os at tale om og blive mindet om.

Bønner - ordene på vore læber

For Fangegarn ville det være en sejr, hvis Malurt kunne lykkes med at få "patienten" til helt at holde op med at bede.

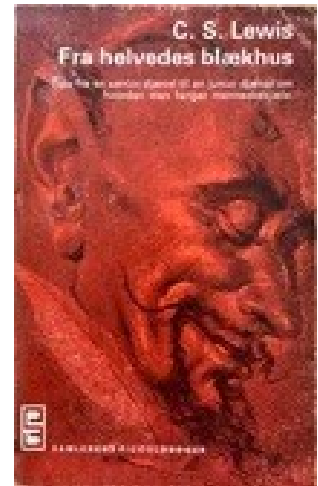
Men så heldig kan Malurt ikke forvente at være med denne patient, som er vendt tilbage til "Fjenden" i voksen alder. Her må mere snu til.

Måske husker "patienten" sin barndoms bønner, hvordan de var udenads-lærte, mekaniske, mere remser end noget som kom indefra, og som både hjerte, vilje og forstand var med i.

Udnyt det, råder Fangegarn. Sådan vil han ikke mere bede. Nu skal bønnen være spontan, noget indre, som ikke er bundet af former og regler. Men hjælper det "patienten"? Gør det andet end at "hensætte ham i en udflydende andagtsstemning, som ikke har noget at gøre med en virkelig koncentration af vilje og tanker"?

Det er en meget vigtig pointe Fangegarn her fremsætter, ikke mindst i en tid, hvor vi lægger så megen vægt på følelser og det indre liv. Vil vi ikke altid savne ord, når vi søger Gud i bøn?

"Vi ved ikke, hvordan vi skal bede, og hvad vi skal bede om, ved vi ikke", siger Paulus uden omsvøb i Rom 8:26, og Jesus forvisser os om, at vi ikke bliver hørt på grund af vore mange ord.

Ser vi dybt nok ind i vore hjerter, vil vi ofte være i tvivl om både vore motiver til at bede, vor ærlighed og oprigtighed, når vi beder; ofte har vi en formemmelse af at måtte varme op og gøre os til overfor Gud, før vi føler os rigtig rede til at bede. Men alt det kvæler bønnerne, før den kommer igang.

“Bøn er”, synger James Montgomery, “at tale jævnt med Gud, som barnelæber gør hver dag”, “med frimodighed at træde frem for nådens trone for at få barmhjertighed og finde nåde til hjælp i rette tid” (Heb 4:16).

Hvordan vi gør det, og hvor vi finder ordene, er ikke så afgørende. Ultimativt beror alt sammen på Helligånden, der bærer vore bønner frem for Gud. Så gør det ikke så meget, at vi ikke ved hvordan og hvorledes og ikke kan finde ud af, hvad vi skal bede om og med hvilke ord.

Hvorfor kimse ad faste bønner, som om de pr. definition er ringere end vore egne formulerede bønner. Hvorfor ikke bede ud fra Skriften, ud fra det, som vor bibellæsning lægger op til os at bede om? og hvorfor ikke bruge Skriftens ord? Hvorfor ikke bruge Salmebogen som forlæg for vore bønner? eller en klassisk andagtsbog, de kirkelige bekendelser, tidebønnerne bagest i Salmebogen? Sådan praksis kan være os til god hjælp, og vi kan mene lige så godt, det vi beder med ord, lært af andre, som det vi former med vore egne ord.

Den dovne bøn

Men behøver vi ord, når vi beder? Kan vi ikke blot “samle vort sind til kærlighed og give en bønfoldende følelse frit løb”? Lige netop “den slags bøn”, skriver Fangegarn, “vil vi gerne have”. Den har “en overfladisk lighed med den bøn uden ord, som forekommer hos dem, der er nået meget langt i Fjendens tjeneste”, og derfor “kan begavede og dovne patienter indfanges af den temmelig lang tid”.

Man må sige, at Fangegarn kender menneskehjertets kringelkroge, bedre end vi kender det selv. Kan det virkelig være sandt, at vi kan være for dovne til at bede og derfor tror, at vi kan sætte os ned i en komfortabel lænestol og bringe os selv i en bedende sindstilstand uden at ville lægge ord, tanke, vilje og handling til det?

Kan vi reducere bøn til at være noget hen i retning af en “feel-good” følelse, uden at vi nærer noget oprigtigt ønske om at tale med Gud, bringe “vore ønsker frem for ham i bøn og påkaldelse med tak”, kende Guds vilje og gå ad hans veje? Vor anklager mener, det er muligt, og desværre synes han nogen gange at have ret. Men “shame on us”.

Bønnens kamp

Bibelen bruger ind imellem stærke ord for det at bede. Det kan være “en kamp”, Moses stod i timevis med løftede hænder, medens Israel kæmpede mod sine fjender, og han risikerede sit liv som forbeder for det, da det var faldet i uoprettelig straf og synd. Jesu sved blev som blod, da han stred i bøn i Getsemane Have, og “medens han (Jesus) levede på jorden, opsendte han, under høje råb og tårer, bønner og anrøbelser til ham, som kunne frelse ham fra døden, og han blev bønneført for sin guds frygt” (Heb 5:7). Paulus “stred” i sine bønner for Guds menigheder og for sine kristne venner; han beskriver det selv som “en kamp” (Kol 2:1). “Bed altid” formanede han sine medkristne til, og “vær udholdende i bøn, våg med bøn og tak, og bed også om, at Gud vil åbne os en dør for ordet, så vi kan forkynde Kristus-hemmeligheden, som jeg sidder i fængsel for” (Kol 4:2-3). Med til den fulde rustning hører også bønnerne: “Under stadig bøn og anrøbelse skal I bede i Ånden og holde jer vågne til det og altid være udholdende i forbøn for alle de hellige” (Ef 6:18).

Selvoptagethed

Fangegarn lægger ikke skjul på at være på farlig grund, for retter patienten virkelig sin opmærksomhed mod Fjenden, så er Helvede besejret. Men, skriver han “der findes midler til at hindre dem i at gøre det”.

Det simpleste er at vende deres opmærksomhed mod dem selv. “Sørg for, at de stadig iagttager deres eget sind og prøver at fremkalde følelser dér ved at sætte deres egen vilje ind på det.

Når de egentlig vil bede Ham om næstekærlighed, så lad dem i stedet for begynde at prøve på at fremkalde kærlige følelser for sig selv uden at lægge mærke til, at det egentlig er det, de gør.

Når de egentlig ville bede om mod, lad dem så prøve at føle, de har fået tilgivelse. Lær dem at vurdere hver enkelt bøn efter hvor godt det lykkes at fremkalde den ønskede følelse, og lad dem aldrig få nogen anelse om, i hvor høj grad dette afhænger af, om de i det øjeblik er raske eller syge, udhvilede eller trætte”.

Dette er “taget lige på kornet”, og hvor er det underfundigt! Men tænker vi efter, finder mange af os sandsynligvis sig selv i denne observation; jeg gør i hvert fald.

Følelser er en usikker indikator for, hvordan det virkelig står til med os. De afhænger som skrevet står af mange ting, bl.a. af sundhed og sygdom, friskhed og træthed, munterhed og tristhed.

Temperamentsforskelle spiller også en stor rolle. Leder vi efter, om bønner gør en forskel eller ej i vort liv, så lad os ikke se på sådanne overfladiske og tilfældige ting, men efter “Åndens frugt” i vort liv, om “vi er blevet rige på kærlighed og gode gerninger”, om Herrens glæde kan mærkes i os og omkring os, om vi er “blevet rige i håbet ved den kraft, som Helligånden giver”.

Hvem beder vi egentlig til?

Malurt skal være klar over, at han står overfor en formidabel modstander, for “Fjenden ligger ikke på den lade side, og overalt, hvor der bliver bedt, er der fare for, at Han selv griber umiddelbart ind”.

Vigtigt for Lewis’ menneske- og kristendomssyn er den måde, Fangegarn får indflettet sine bemærkninger om Helvedes syn på menneskeskabningen. For Helvedet er mennesket kun et dyr, intet at regne for åndsmagter som Fangegarn. Men sådan er Fjendens holdning ikke. Han går, sin majestæt og herlighed til trods, ikke af vejen for at bøje sig ned til disse usle skabninger, hjælpe og bjærge dem, når de råber til Ham og indgyde dem “selverkendelse på en fuldkommen skamløs måde”.

Men trods det, lader Fangegarn Malurt forstå, at der stadig er muligheder. For “menneskene går ikke ud fra den direkte erkendelse af Ham (af Gud), som vi desværre ikke kan undgå. De har aldrig kendt den frygtelige klarhed, dette stikkende og svidende lysskær, som giver vort liv en baggrund af stadig pine. Hvis du ser ind i din patients sind, når han beder, vil du ikke få det at se. “Hvis du undersøger den genstand, han retter sin opmærksomhed imod, vil du opdage, at den er noget meget sammensat, der indeholder mange fuldkommen latterlige bestanddele”.

Fangegarn fortsætter med at beskrive bestanddelene af den genstand, patienten retter sin opmærksomhed mod, når han beder. Billeder han har af Jesus under hans jordelivs fornedrelse, uklare forestillinger om Guddommens to øv-rige personer sammen med nogle af hans egne fornemmelser, som “bliver overført på genstanden for tilbedelsen”.

For nogle læsere vil det forekomme en anelse filosofisk. Så meget tænker vi sjældent over, hvem det er, vi beder til, og hvordan vi forestiller os ham. Hvor er Han? er Han lyslevende, personlig - mere personlig end vi selv er - møder vi ham som et “JEG” overfor et “du” eller er han et “den”, en ting, vi selv har skabt, ikke den person, som har skabt os.

Når vi lytter til Jesus og hører ham tale om sin Fader og til sin Fader fornemmer vi tydeligt, at her er to i samtale og samklang med hinanden, som har kendt og kender hinanden fra evighed af. Jesu kendskab til Gud er direkte. Og det vidunderlige er, at Han har lukket os ind i dette direkte fællesskab og denne direkte måde at kende Gud på. I Jesus Kristus og ved hans gerning for os og ved hans myndighed fra Gud og hos Gud kender vi nu Gud som vor Fader og vor Gud, Jesu Fader og Jesu Gud. Er det mon en del af hemmeligheden ved at "bede i Jesu navn"?

Som mennesker af kød som vi er, er vi sene til at lære det, og Fangegarn kan have ret, at ofte, når vi beder, er vor gudsforestilling ikke baseret på Guds åbenbarede ord og vores unikke forhold til Jesu person og Jesu navn, men på allehånde andre forestillinger og fornemmelser, vi måtte have om Gud.

Lewis rejser sagen på et endnu dybere plan. For tænk nu, "hvis han (patienten) nogen sinde kom til at skelne og nogen sinde bevidst rettede sine bønner "ikke til det, jeg tror, Du er, men til det, Du selv ved, Du er", så kommer vi (Helvede) i en situation, der for øjeblikket er fortvivlet".

For "hvis det sker, at alle hans tanker og forestillinger bliver slynget til side, eller, hvis han beholder dem, at han så gør det i fuld erkendelse af deres blot og bar subjektive karakter, og manden så overgiver sig til den fuldstændigt virkelige, uden for ham selv eksisterende, usynligt nærværende Gud, som er hos ham der i værelset, og som han aldrig vil lære at kende, som Han kender ham - ja, så er det, at det uberegnelige kan ske"

Men også her antyder Fangegarn at måske er det muligt at finde et smuthul. For når sandheden skal siges, så higer mennesket ikke så meget efter den situation, at de møder den sande og virkelige Gud, som de selv siger og tror de gør.

Forholder det sig virkelig sådan? Søger vi Gud for Hans egen skyld, for virkelig at kende Ham sådan som Han er med den risiko, det måtte indebære for os? - Lewis taler om, at "sjælen bliver nøgen under bøn" altså forsvarsløs. - eller søger vi ham for, hvad vi håber og tror, vi kan få ud af det. Som Fangegarn så kynisk og sarkastisk skriver: "Der er noget, der hedder at få oven i handelen!"
